

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֶר

לְמוֹד יוֹמֵי יְרוּשָׁלַיִם

בְּנִקּוּד מְלֵא

הוֹצָאָה מִיַּחַדָּת בְּעִבּוּר הַסִּידִי בְּרִכְלֵב תַּלְמוּדֵי הַיִּכָּל הַקֹּדֶשׁ

שְׁלוֹמֻדִים עַל פִּי הַדְרָכָת

מֶרֶן מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיט"א

הַמְעוֹרָר לְלַמֵּד עַל פִּי סֵדֶר הַדָּרֵךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ מוֹהֲר"ן זי"ע

לְהִיּוֹת בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן כ"ח; ע"ו)

מִסְכֵּת בְּרִכּוֹת דְּפִים י"א – י"ז

לְמוֹד לְיָמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשְׁת בְּהַר

ד' אָיִר – י' אָיִר

שְׁנַת תשע"ד

יום ראשון – ד' אֲנִיר

[דף י"א ע"א]

לְשַׁעֲבֵר.

הַתִּיבּוֹן: הֲרֵי תִבְדְּלָהּ! שְׁנֵיִיא הִיא, דָּמַר רַבִּי בָּא בַר זַבְדָּא: רַבִּי הָיָה מְפַזְרֵן וְחֹזֵר וּפּוֹלְלָן עַל הַפּוֹס! רַבִּי הָיִיא רַבָּה הָיָה מְכַנְּסָן!

הַתִּיבּוֹן: הֲרֵי נְבָרָךְ! שְׁנֵיִיא הִיא, שָׂאם הָיוּ שְׁנַיִם יוֹשְׁבִים וְאוֹכְלִים – שְׂאִינָן אוֹמְרִים נְבָרָךְ.

הֲרֵי הָיוּ אֶת הַכֹּל! קְשִׁיא.

הֲרֵי הַטּוֹב וְהַמְטִיב! שְׁנֵיִיא הִיא, דָּמַר רַב הוֹנָא: מִשְׁנֵיתָנּוּ הַרוּגֵי בִיתָר לְקַבּוּרָה – נִקְבְּעָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב. הַטּוֹב – שְׁלֵא הַסְרִיחוּ, וְהַמְטִיב – שְׁנֵיתָנּוּ לְקַבּוּרָה.

הָא קְדוּשָׁה! שְׁנֵיִיא הִיא, שָׂאם הָיָה יוֹשֵׁב וְשׁוֹתֶה מִבְּעוֹד יוֹם וְקָדֵשׁ עָלָיו הַיּוֹם – שְׂאִינּוּ אוֹמְרֵי בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן.

וְהָא סוּפְהָ! אָמַר רַבִּי מְנָא: טוּפְס בְּרָכוֹת כְּד הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹדָן:
מִטְבַּע קָצֵר – פּוֹתַח בְּהֵן בְּבְרוּךְ, וְאִינוּ חוֹתֵם בְּהֵן בְּבְרוּךְ. מִטְבַּע
אָרוּךְ – פּוֹתַח בְּהֵן בְּבְרוּךְ וְחוֹתֵם בְּבְרוּךְ.

כָּל הַבְּרָכוֹת – אַחַר חֵיתוּמֵיהֶן. אִין אֹמְרִים בְּרָכָה פְּסוּק.

הַתִּיב רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי אֶלְעָזָר קוּמוּי רַבִּי יוֹסֵה: מִכֵּיּוֹן דְּתִימַר אַחַר
חֵיתוּמֵיהֶן אִין אֹמְרִין בְּרָכָה פְּסוּק? אָמְרִין: תְּכִימֵי הַדִּין טְלִיָא!
דְּהוּא סְבַר: מַהוּ אַחַר חֵיתוּמֵיהֶן? שְׂאֵם תֵּיה עוֹמֵד בְּשַׁחְרִית וְשָׁכַח
וְהַזְכִּיר אֶת שְׁל עַרְבִית וְחֹזֵר וְחֹתֵם בְּשַׁחְרִית – יִצָּא.

אָמַר רַבִּי אֶחָא, כָּל הַבְּרָכוֹת – כְּעֵין חוֹתְמוֹתֵיהֶן. וְאִילִין דְּאָמְרִין
צִהְלִי וְרוּנִי יוֹשְׁבַת צִיּוֹן וְגו' – אִין בוּ מִשׁוּם בְּרָכָה פְּסוּק.

הַלְכָה ו'

מתני' מוֹזְבִירִין יִצִּיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה: תְּרִי אֲנִי כִּבְּן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זְכוּתִי שֶׁתֵּאָמַר יִצִּיאַת
מִצְרַיִם בְּלִילוֹת, עַד שֶׁדָּרְשָׁה בֶּן זוּמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו, ג) לְמַעַן
תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ –

הימים. כל ימי חייך - הלילות. וחכמים אומרים: ימי חייך - העולם הזה, כל ימי חייך - להביא את ימות המשיח.

גמרא אף על פי שנכנס לגדולה - האריך ימים. תדא אמרה: שהגדולה - מקצרת ימים.

[דף י"א ע"ב]

תפון אמרין: לא יתחיל ויאמר. ואם התחיל - גומר. ורבנן דהכא אמרין: מתחיל ואינו גומר.

מתניתין פליגא על רבנן דהכא! מזכירין יציאת מצרים בלילות! רבי בא רב יהודה בשם רב: מודים אנחנו לך שהוצאתנו ממצרים ופדיתנו מבית עבדים להודות לשמך.

מתניתא פליגא על רבנן דהכא! ויאמר - אינו נוהג אלא ביום! כל פרשת ויאמר - אינו נוהג אלא ביום.

רבי בא בר אהא נחית לתפון חמיתון מתחילין וגומרין, ולא שמיע דתפון אמרין: לא יתחיל ויאמר, ואם התחיל - גומר. ורבנן דהכא אמרין: מתחיל ואינו גומר.

בעון קומי רבי אחיאי ברבי זעירה: היך הוה אבוך נהוג? עביד
 ברבנן דהכא, או ברבנן דהתם? רבי חזקיה אמר: ברבנן דהכא.
 רבי יוסה אמר: ברבנן דהתם. אמר רבי חנינא: מסתברא דרבי
 יוסה דרבי זעירא מחמיר, וינן מחמירין, והוא עבד נהוג
 דכוותהון.

תני: הקורא את שמע בבוקר – צריך להזכיר יציאת מצרים
 ב"אמת ויציב".

רבי אומר: צריך להזכיר בה מלכות.

אחרים אומרים: צריך להזכיר בה קריעת ים סוף, ומכת בכורים.
 רבי יהושע בן לוי אומר: צריך להזכיר את פולחן. וצריך לומר:
 "צור ישראל וגואלו".

רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי אמר: לא הזכיר תורה בארץ¹
 – מחזירין אותו. מה טעם? (תהלים קה) ויתן להם ארצות גוים.
 מפני מה? בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצרו.

¹ בברכת המזון בברכה שניה.

רַבִּי בָּא בְּרַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי: אִם לֹא הִזְכִּיר בְּרִית בְּאַרְיָן, אִזְּ
שָׁלַח הִזְכִּיר בְּבוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם מַלְכוּת בֵּית דָּוִד – מַחְזִירִין אוֹתוֹ.
אָמַר רַבִּי אֵילָא: אִם אָמַר מְנַחֵם יְרוּשָׁלַם – יֵצֵא.

בַּר קַפְרָא אָמַר: הַקּוֹרֵא לְאַבְרָהָם אַבְרָם – עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה. רַבִּי לִוִּי
אָמַר: בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה, וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם –
הָרִי בְּלֹא תַעֲשֵׂה. וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם – הָרִי בַעֲשֵׂה.

הַתִּיבּוֹן: הָרִי אֲנִשִּׁי בְּנִסַּת הַגְּדוּלָה קְרָאוּ אוֹתוֹ אַבְרָם, (נַחֲמִיה ט)
אַתָּה הוּא ה' הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ בְּאַבְרָם! שְׁנִיִּיא הוּא, שְׁעַד
שֶׁהוּא אַבְרָם – בְּחַרְתָּ בּוֹ.

וְדַבְּוֹתֶיהָ, הַקּוֹרֵא לְשָׂרָה שָׂרִי – עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה? הוּא נִצְטוּוֹה עֲלֶיהָ.
וְדַבְּוֹתֶיהָ, הַקּוֹרֵא לְיִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב – עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה! שְׁנִי – נְתוּסָף לוֹ,
הֲרֵאשׁוֹן – לֹא נֶעְקַר מִפְּנּוֹ.

וְלָמָּה נִשְׁתַּנְּחָה שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְשְׁמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְשְׁמוֹ שֶׁל יִצְחָק
לֹא נִשְׁתַּנְּחָה? אֵילּוֹ – אַבּוֹתֵינוּ קְרָאוּ אוֹתָנוּ בְּשֵׁמוֹ, אֲבָל יִצְחָק –
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרָאוּ יִצְחָק, שְׁנֵאמַר: וְקָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק.

אַרְבַּעַה נִקְרְאוּ עַד שְׁלֹא נוֹלְדוּ, וְאַלּוּ הֵן: יִצְחָק, וְיִשְׁמַעְאֵל, יֵאֵשִׁיָּהוּ, וְשַׁלְמוֹה.

יִצְחָק – (בראשית יז) וְקִרְאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק.

יִשְׁמַעְאֵל – דְּכַתִּיב (בראשית טז) וְקִרְאתָ שְׁמוֹ יִשְׁמַעְאֵל.

יֵאֵשִׁיָּהוּ (מלכים א, יג) הִנֵּה בֶן נוֹלֵד לְבֵית דָּוִד יֵאֵשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ.

שַׁלְמוֹה – (דברי הימים א, כב) בִּי שַׁלְמוֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ.

עַד כְּדוֹן בְּצַדִּיקִים, אָבָל בְּרִשְׁעִים – (תהלים נח) זָרוּ רִשְׁעִים מֵרַחֵם.

בֶּן זֹמָא אוֹמֵר: עֲתִידִין הֵן יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם לְעֵתִיד לְבֹא. וּמַה טַּעַם? (ירמיהו כג) לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה', וְלֹא יֵאמְרוּ עוֹד חַי ה' אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בִּי אִם חַי ה' אֲשֶׁר הֶעֱלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זָרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צַפּוֹנָה.

אָמְרוּ לוֹ: לֹא שְׁיַעֲקֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם, אֲלֵא מִצְרַיִם מוֹסֵף עַל הַמְלֻכּוּת, מְלֻכּוּת – עֵיקַר, וּמִצְרַיִם – טְפִילָה.

וכן הוא אומר (בראשית לה): **לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך**. אמרו, לא שיעקר שם יעקב, אלא יעקב מוסף על ישראל, ישראל – עיקר, ויעקב – מַפֵּל.

וכן הוא אומר (ישעיה מג): **אל תזכרו ראשנות – אילו המזכרים. וקדמוניות אל תתבוננו – אילו המלכיות. הנני עושה חדשה עתה תצמח – זו של גוג**.

משלו, משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצל מפניו, התחיל מספר מעשה הזאב. ואחר כך פגע בו הארי וניצל מידו, שכח מעשה הזאב, התחיל מספר מעשה הארי. ואחר כך פגע בו נחש וניצל מידו, שכח מעשה שניהם והתחיל לספר מעשה הנחש.

כך היו ישראל, הצרות האחרונות משכחות את הראשונות.

הדרך עלה מאימתי

גמרא אָמַר רַבִּי בָּא: זֹאת אוֹמְרֵת: שְׂאִין תְּבָרְכוֹת מְעַכְבוֹת.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: אִם אוֹמֵר אֶת שֶׁהוּא צָרִיף לְבָרֵךְ, בִּירֵךְ - צָרִיף
שְׂיֻכּוּיִן אֶת לְבוֹ בְּכוּלָּן?

הַתִּיבּוֹן: וְאֵינּוּ מִפְּסִיק? וְלֹא תִּנְיָנָתָהּ, וְהִכָּא אַף עַל גַּב דְּלֹא
תִּנְיָנָתָהּ - צָרִיף לְבָרֵךְ! זֹאת אוֹמְרֵת: צָרִיף לְכוּיִן אֶת לְבוֹ בְּכוּלָּן?

נִישְׁמְעִינָה מִן הָדָא: רַבִּי אַחֵי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: אִם כִּיּוֹן לְבוֹ
בְּפָרְק רֵאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שְׁלֵא כִּיּוֹן לְבוֹ בְּפָרְק שְׁנֵי - יֵצֵא.

מַה בֵּין פָּרְק רֵאשׁוֹן וּמַה בֵּין פָּרְק שְׁנֵי? אָמַר רַבִּי הֲנִינָא: כֹּל

[דף י"ב ע"ב]

מַה שְׂפָתוֹב בְּזָה כְּתוֹב בְּזָה.

מַעֲתָה לֹא יִקְרָא אֱלָא אַחַד! אָמַר רַבִּי עִילָא: הָרֵאשׁוֹן - לִיְחִידָה.
וְהַשְּׁנֵי - לְצִיבּוֹר. וְהָרֵאשׁוֹן - לְתַלְמוּד, וְהַשְּׁנֵי - לְמַעֲשָׂה.

בַּר קַפְרָא אָמַר: אֵין לָךְ צָרִיף כְּוֹנָה אֱלָא ג' פְּסוּקִים הָרֵאשׁוֹנִים
בְּלִבְדָה. וְתַנִּי כֵּן: וְשִׁנְתָם, עַד כָּאן - לְכְּוֹנָה, מִיְכַן וְאֵילָף -
לְשִׁינוֹן.

רבי חזנה, רבי אורי, רב יוסף, רב יהודא בשם שמואל: צריך לקבל עליו מלכות שמים מעומד. מה, אם היה יושב, עומד? לא! אם היה מחלף – עומד.

תני: צריך להאריך באחד. רב נחמן ברבי יעקב אמר: ובלבד בד'.

סומכוס בר יוסף אומר: כל המאריך באחד. – מאריכין לו ימיו ושנותיו בטובה.

רבי ירמיה הוה מאריך סגין. אמר ליה רבי זעירא: לית את צריך כל תקין, אלא כדי שתמליכהו בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם.

רב שאיל לרבי חייא רבא: ולינא חמי לרבי מקבל עליו עול מלכות שמים! אמר ליה: בד תקמיניה יחיב ידיה על אפוהי – הוא מקבל עליו עול מלכות שמים. ואמר ליה: ואינו צריך להזכיר יציאת מצרים? אמר ליה: לית איפשר דלא יפי מילה.

רבי טביומי שאל לרבי חזקיה: לית הדיא אמרה: שאין לך צריך פוּנְהָ אֵלָא פְּסוּק הָרֵאשׁוֹן בְּלִבְדָּ! אָמַר לִיה: אֵדָא יִתְנָה עַד וְשִׁנְתָּם.

רבי מני אמר משום רבי יודה שאמר משום רבי יוסי הגלילי: אם הפסיק בה פדי לקרות את פולה – לא יצא ידי חובתו. רבי בא רבי ירמיה בשם רב: הלכה כרבי מיןא שאמר משום רבי יהודה שאמר משום רבי יוסי הגלילי.

רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוּצְדָק: אף בהלל ובקריאת המגילה – כן.

אבא בר רב הונא ורב הסדא הוו יתבין, אמרין: אף בתקיעות כן. סלקון לבית רב, ושמעון רב הונה בשם רב הונא: אפילו שמעון עד תשע שעות – יצא.

אמר רבי זעירא: עד דאנא תמן – צריכה לי. וכד סלקית להכא, שמעית רבי יסא בשם רבי יוחנן: אפילו שמעון כל היום – יצא! והוא – ששמעון על הסדר.

רבי יוסי בעי: תוה זה צריך פשוטה הראשונה, וזה צריך פשוטה
האחרונה – תקיעה אחת מוציאה ידי שתיתה?

רבי אבון בר חייא בעי: קריאת שמע וברכותיה? היא ולא
ברכותיה, ברכותיה ולא היא?

הפסיק שלישה, וחזר והפסיק שלישה, בקורא משערין, או בכל
אדם משערין? אומר רבי מתניא: מסתברא בקורא.

רבי אבהו שאל לרבי יוחנן: בגין דאנא קרי שמע, ועבר
במבואות המטונפות ומפסק, נפיק אנא ידי חובתי? אומר ליה:
אבהו בני! אם מפסיק את כדי לקרות את פולח – לא יצאת ידי
חובתך.

רבי אלעזר סליק מבקרא לרבי שמעון בר אבא. אומר ליה: בגין
דאנא תשיש ואנא קרי שמע ומתנמנמ, נפיק אנא ידי חובתי?
אומר ליה: אין.

רבי ירמיה בעא קומוי רבי זעירא: בגין דרבי אליעזר ידע דרבי
שמעון בר אבא

יום שלישי – ו' אייר

[דף י"ג ע"א]

מדקדק במצוותא סגין, הורי ליה, או בגין דהוא תשיש הורי ליה?
אמר ליה: בפרוש פליגין. רבי אלעזר אמר: יצא. רבי יוחנן אמר:
לא יצא.

מה פליגין? בקריאת שמע, מפני שהיא עשויה פרקים פרקים.
אבל בחלל ובקריאת המגילה – אף רבי אלעזר מודי.

תני: השואל בשלום רבו. או במי שהוא גדול ממנו בתורה –
הרשות בידו. הדיא אמרה: שאדם צריך לשאול במי שהוא גדול
ממנו בתורה.

ועוד מן הדיא דתני: קרע וחרצה בו נשמה, אם על אתר – אינו
צריך לקרוע. אם לאחר זמן – צריך לקרוע. וכמה הוא על אתר?
כדי דיבור. וכמה הוא כדי דיבור? רבי סימון בשם רבי יהושע בן
לוי: כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו. אבא בר בר חנה בשם

רבי יוחנן: כְּדֵי שְׂאִילַת שְׁלוֹם בֵּין הָרַב לַתְּלָמִיד, וַיֹּאמֶר לוֹ: "שְׁלוֹם
עֲלֶיךָ רַבִּי".

רבי יוחנן תוהו מיסתמיך על רבי יעקב בר אידי, והיה רבי אלעזר
חמי ליה ומיטפמר מן קדמוי. אָמַר: הָא תְּרַתֵּי מִלִּין תְּדִין בְּבִלְיֵי
עבִיד בִּי. חֲדָא – דְּלֹא שָׂאל בְּשִׁלּוּמֵי. וְחֲדָא – דְּלֹא אָמַר שְׁמוּעֵתָא
מִשְׁמֵי! אָמַר לִיה: כְּדֵי אֵינּוֹן נְהָגִין גְּבִיחָן, זְעִירָא לֹא שָׂאל בְּשִׁלּוּמֵיה
דְּרַבָּה, דְּאֵינּוֹן מְקַיְמִין (איוב כט): **רְאוּנֵי נְעָרִים וְנַחֲבָאוּ.**

מי מְחַלְכִין, חָמֵי לִיה חַד בֵּית הַמְּדֻרָשׁ. אָמַר לִיה: הֲכֹא תוּה רַבִּי
מֵאִיר יְתִיב דְּרֵשׁ וְאָמַר שְׁמוּעֵתָא מִן שְׁמֵיה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָא, וְלֹא
אָמַר שְׁמוּעֵתָא מִן שְׁמֵיה דְּרַבִּי עֲקִיבָה. אָמַר לִיה: כָּל עֲלָמָא יְדַעִין
דְּרַבִּי מֵאִיר תְּלָמִידוֹ דְּרַבִּי עֲקִיבָא! אָמַר לוֹ: כּוּלִּיה עֲלָמָא יְדַעִין
דְּרַבִּי אֲלַעְזָר תְּלָמִידֵיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן. מַהוּ מֵיַעֲבוּר קוּמֵי אַהֲדוּרֵי
צִילְמֵיה? אָמַר לִיה, מַה אֵיתְּפְלִיג לִיה אִיקְרָא? אֲלָא עֲבוּר קוּמוֹי
וְסַמֵּי עֵינֵיה. אָמַר לִיה: רַבִּי אֲלַעְזָר יָאוּת עֲבַד דְּלֹא עֲבַר קוּמֵיה.
אָמַר: יַעֲקֹב בַּר אִידִי, יוֹדַע אֶת לְפָיִים!

וְרַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי דֵּימְרוּן שְׁמוּעֵתָא מִן שְׁמֵיה? אַף דּוּד בִּיקָשׁ עֲלֵיה
רַחֲמִים (תהילים סא) **אָגוּרָה בְּאֶהְלֵךְ עוֹלָמִים.** רַבִּי פִּינְחָס וְרַבִּי

יִרְמֶיָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וְכִי עָלְתָּ עַל לֵב דָּוִד שֶׁהוּא חַי לְעוֹלָם?
אֵלָּא אָמַר דָּוִד: אֲזָכְרָה לְשִׁיחוֹ דְּכָרִי נְאֻמְרִין עַל שְׁמֵי בְּכַתֵּי כְּנִסוּיֹת
וּבְכַתֵּי מְדַרְשׁוֹת.

מִהֲנִיָּא לִיהָ? לְוֵי בַר גְּזִירָא אָמַר: כֹּל הָאֹמֵר שְׂמוּעָה מִשֵּׁם אֹמְרָה
– שְׂפִתוֹתָיו רוֹחֲשׁוֹת עִמוֹ בְּקַבֵּר. מַה טַּעַם? (שיר השירים ז) **דוֹבֵב**
שְׂפִתֵי יְשִׁינִים. כְּכֹמֵר הַזֶּה שֶׁל עֲנָבִים שֶׁהוּא זָב מֵאִילָיו.

רַבִּי הֲנִינְא בַר פִּפְאֵי וְרַבִּי סִימוֹן, חַד אָמַר: כְּהֲדִין דְּשִׁתִּי קוֹנְדִיטוֹן.
וְחֲרַנְהָ אָמַר: כְּהֲדִין דְּשִׁתִּי חֲמַר עֲתִיק, אַף עַל גַּב דְּהוּא שְׂתִי לִיהָ
– טַעְמִיהָ בְּפֹמִיָּה.

אִין דֹּר שְׂאִין בּוֹ לִיצָנִים. מַה הָיוּ פְּרִיצֵי הַדֹּר עוֹשִׂין? הָיוּ הוֹלְכִין
אֲצֶל חֲלוֹנוֹתָיו שֶׁל דָּוִד, וְאֹמְרִים לוֹ: דָּוִד, אֵימַת יִבְנֶה בַּיִת
הַמְּקֻדָּשׁ? אֵימַתִּי בַּיִת ה' נִלְךְ. וְהוּא אֹמֵר: אַף עַל פִּי שְׂמֹתִפּוֹנִין
לְהַכְעִיסֵנִי, יָבֵא עָלַי שְׂאֵנִי שְׂמַח בְּלִבִּי שְׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בַּיִת
ה' נִלְךְ (תהלים קכב).

וְהָיָה כִּי יִמְלֹאוּ יְמֵיךָ (שמואל ב, ז). אָמַר רַבִּי שְׂמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי:
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדָוִד: דָּוִד! יָמִים מְלֵאִים אֲנִי מוֹנֵה לָךְ,

איני מונה לך ימים חסירים. כלום שלמה בנדב בונה בית המקדש,
לא להקריב בו קרבנות? חביב עלי משפט וצדקה שאתה עושה
– יותר מן הקרבנות. ומה טעם? (משלי כא) **עשה צדקה ומשפט,
נבחר לה' מזבח.**

פיסקא. ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב. מפני מה הוא
משיב? מפני היראה, או

[דף י"ג ע"ב]

מפני הכבוד? נשמעינא מן תדא: ובאמצע שואל מפני היראה
ומשיב מפני הכבוד, דברי רבי מאיר. הא בקדמיתא שואל מפני
הכבוד ומשיב מפני הכבוד.

ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב, דברי רבי מאיר. מפני מה
הוא משיב? מפני היראה או מפני הכבוד? נשמעינא מן תדא.
רבי יהודה אומר: באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני
הכבוד. הא קדמיתא שואל מפני היראה ומשיב מפני היראה.

יה _____ שְׁעוּרִים יוֹמִיִּים לִיְמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת בְּהַר תְּשַׁעִּיד

עד כְּדוֹן בְּאֲמֻצַּע הַפְּרָשָׁה. וְאִפִּילוּ בְּאֲמֻצַּע תַּפְסוּק? רַבֵּי יִרְמְיָה
מְדַמֵּי. רַבֵּי יוֹנָה מְשַׁתְּעִי. רַבֵּי חוּנָה רַב יוֹסֵף, וְדַבְרַת בָּם – מִיִּכְן
שׁוֹשׁ לְדַרְשׁוֹת לְדַבֵּר בָּם.

הַלְכָה ב'

מִתְנִי' וְאֵלוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים: בֵּין בְּרַכָּה רֵאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָה. בֵּין
שִׁנְיָה לְשִׁמְעַ. וּבֵין שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע. בֵּין וְהִיָּה אִם שְׁמַע
לְוִיאָמֵר. בֵּין וִיאָמֵר לְאֲמַת וְיִצִּיב. רַבֵּי יְהוּדָה אֹמֵר: בֵּין וִיאָמֵר
לְאֲמַת וְיִצִּיב לֹא יִפְסִיק.

גְּמָרָא אָמַר רַבֵּי לִוִי, טַעְמִיָּה דְרַבֵּי יוֹדָה, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. וּכְתִיב
(יִרְמִיָּה י') וְה' אֱלֹהִים אֲמַת.

הַלְכָה ג'

מִתְנִי' אָמַר רַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה: לָמָּה קָדְמָה שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם
שְׁמַע? כִּדֵּי שְׁיִקְבֵּל עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם תְּחִילָה וְאַחַר כֵּן יִקְבֵּל עָלָיו

על מצות. והיה אם שמע, לויאמר? שוהיה אם שמע – נוהג
 ביום ובקילה, ויאמר – אינו נוהג אלא ביום.

גמרא רבי תייה בשם רבי יוחנן: מה טעם אמרו: אדם לזבש
 תפילין וקורא את שמע ומתפלל? כדי שיקבל עליו מלכות שמים
 תחילה משלם. רב אמר: קורא את שמע ולזבש את תפילין
 ומתפלל.

מתניתא רב פליגא עליו, תרי שתיה עסוק עם הפת בקבר והגיע
 עונת קריאת שמע – תרי זה פורש למקום מטהרה ולזבש תפילין
 וקורא את שמע ומתפלל.

מתניתא מסייעא לרב! לא שאדם יקבל עליו מלכות שמים
 תחילה ואחר כך יקבל עליו עול מצות!

אמר רבי ינאי: תפילין – צריכין גוף נקי. מפני מה לא התחזיקו
 בהן? מפני הרמאים. עובדא תוה בחד בר נש דאפקיד גבי
 חבריה וכפר ביה. אמר ליה: לא לך הימנית אלא

יום רביעי – ז' אָנִיר

[דף י"ד ע"א]

לְאִילֵין דְּבְרִישָׁן הִימְנִית.

רבי נצאי הָיָה לֹבֶשֶׁן אַחַר חוֹלִייוֹ ג' יָמִים, לֹזְמֵר, שְׁתַּחֲוִּילֵי מְמָרְק. מה טעם? הַסְּלַח לְכָל עֹנְבֵי הָרַפָּא לְכָל תַּחֲלוּאֵיכִי (תהלים קג).

רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, לֹא הָוּוֹן תְּפִילוֹי זְעִין מִיְנִיהָ לֹא בְּקִיטָא וְלֹא בְּסִיתוּא. וְכֹד נְהַג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִידוֹ אַחֲרָיו.

רַבִּי יוֹחָנָן, בְּסִיתוּא דִּהְוָה חֲזִיק רִישִׁיהָ – הָוּה לְבִישׁ תְּרוּיָהוֹן. בְּרַם בְּקִיטָא דְלֹא הָוּה חֲזִיק רִישִׁיהָ – לֹא הָוּה לְבִישׁ אֱלָא דְאַדְרָעִיהָ. וְאִינוּ אֲסוּר מִשּׁוּם עֲרוּחָה? אָמַר רַבִּי חֲזִיא בַר אַבָּא: אֲפִיקְרִסִין הָיָה לֹבֶשׁ מִבְּפָנִים. כִּד הָוּה אֲזִיל מִסְחִי, בִּינוֹן שְׁתֵּיהָ מוֹגִיעַ אֲצֵל הָאוּלְיָרִין, הָיָה חוֹלְצָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: עַד יַעֲקֹב תִּרְמוּסְרַת הָיָה לֹבֶשֶׁן, וְכִד הָוּה נָפִיק מִסְחִי, הָוּוּ יְתִבִּין לָהּ.

וכד תהו מיינתן ליה, תהו אמר דא מילתא: שני ארנות היו מהלכין עם ישראל במדבר, ארנו של חי העולמים, וארנו של יוסף. והיו אומות העולם אומרים: מה טיבן של שני ארנות הללו? והיו ישראל אומרים להן, זה ארנו של יוסף, עם ארנו של חי העולמים. והיו אומות העולם מוניין את ישראל ואומרים, וכי איפשר לארון הפת להיות מהלך עם ארנו של חי העולמים? והיו ישראל אומרים, על ידי ששימר זה מה שכתב בזה.

ולמה הוא אמר דא מילתא? אמר רבי חנינא: בגין מימר מילא דאורייתא. אמר ליה רבי מנא: והכין לא הוי ליה מילא דאורייתא חורי למימר אלא דא? אלא קינתורין הוון לומר, יוסף לא זכה למלכות אלא על ידי ששימר מצותיו של הקדוש ברוך הוא! ואנו לא זכינן לכל הכבוד הזה אלא על ידי ששמרנו מצותיו של הקדוש ברוך הוא, ואתון בעיי מבטלה מצוותא מינן!

באי זה צד הוא מברך עליהן? רבי זריקן בשם רבי יעקב בר אבדי: בשחוא נותן על יד מהו אמר? ברוך אשר קדשנו במצותיו וצננו על מצות תפילין.

בְּשֶׁהוּא נוֹתֵן עַל הָרֵאשׁ מַהוּ אוֹמֵר? בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת הַנְּחִת תְּפִלִּין.

בְּשֶׁהוּא חוֹלְצֵן מַהוּ אוֹמֵר? בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְשִׁמּוֹר הוֹקִינוּ.

[דף י"ד ע"ב]

וְאֵתִיא כְּמֵאן דְּמַר: בְּחֻקַּת תְּפִלִּין הַכְּתוּב מְדַבֵּר. בְּרַם כְּמֵאן דְּמַר: בְּחֻקַּת הַפֶּסַח הַכְּתוּב מְדַבֵּר – לֹא בְּדָא.

רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: הַנּוֹתֵן תְּפִלִּין בְּלִילָה – עוֹבֵר בְּעֵשָׂה. וּמַה טַעַם? (שְׁמוֹת יג) וְשִׁמְרַת אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֵדָה מִיָּמִים יְמִימָה. יָמִים וְלֹא לִילוֹת. יְמִימָה – פָּרַט לְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים. וְהָא רַבִּי אֲבָהוּ יְתִיב מִתְּנִי בְּרַמְשָׁא וְתְּפִילוּי עֵילוּי! מְצַדְדִּין תְּוָה וְכַמִּין פִּיקְדוֹן הָיוּ בְּיָדוֹ.

אֵת דְּבַעֵי מַיְמַר: לֹא אָמַר אֱלֹא הַנּוֹתֵן. אֲבָל אִם הָיוּ עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם – מוֹתֵר. אֵת דְּבַעֵי מַיְמַר: גְּשַׁמְעִינִיה מִן הָדָא: (שם) וְהִיא לָךְ לְאוֹת – אֵת שֶׁהוּא לָךְ לְאוֹת, פָּרַט לְיָמִים טוֹבִים וְשַׁבָּתוֹת שְׁבוּלָן

אות. ולא כן כתב מימים ימימה? לית לך אלא כפי דמר רבי יוחנן: כל מילא דלא מהוורא - מסמכין לה מן אתרין סגין.

תמן תנינן: נשים ועבדים - פטורים מקריאת שמע ומן התפילין. נשים מניין? (דברים יא) ולמדתם אתם את בניכם - ולא את בנותיכם. את שהוא חייב בתלמוד תורה - חייב בתפילין. נשים שאינן חייבות בתלמוד תורה - אינן חייבין בתפילין.

התיבון: הרי מיכל בת פושי היתה לובשת תפילין! ואשתו של יונה היתה עולה לרגלים! ולא מיהו בדידה חכמים! רבי הזקיה בשם רבי אבהו: אשתו של יונה - הושבה. מיכל בת פושי - מיהו בדידה חכמים!

תני: נכנס למרחץ, מקום שבני אדם עומדין לבושין - יש שם מקרא ותפילין, ואין צריך לומר שאילת שלום. נותן תפילין, ואינו צריך לומר שלא יחלוץ.

מקום שרוב בני אדם רגילין להיות עומדין ערומין - אין שם שאילת שלום, ואין צריך לומר מקרא ותפילה. וחולץ תפילין, ואין צריך לומר שלא יתן.

מִקְצָתוֹ עֲרוּמִין וּמִקְצָתוֹ לְבוּשִׁין – יֵשׁ שָׁם שְׂאִילַת שְׁלוֹם, וְאִין שָׁם
לֹא מִקְרָא וְלֹא תְּפִילָּה, וְאִינוּ חוֹלֵץ תְּפִילָּיו, וְאִינוּ נוֹתֵן. אֲבָל אִינוּ
לוֹבֶשֶׁן עַד שְׁיֵצֵא מֵאוֹתָהּ רְשׁוֹת שֶׁל כָּל אוֹתָהּ מְרַחֵץ.

[דף ט"ז ע"א]

וְדֹא מְסִייעָא, בְּיַי דְּמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּגִין רַבִּי יוֹחָנָן עַד יַעֲקֹב
תּוֹרְמוֹסְרָה הָיָה לוֹבֶשֶׁן.

רַבִּי יִרְמְיָהּ בְּעָא קוּמוּי רַבִּי זְעִירָא: הֲיִתְהַ מְרַחֵץ מְרַחֶצֶת בִּימוֹת
הַחֲפָזָה וְאִינְהּ מְרַחֶצֶת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים? אָמַר לִיה: מְרַחֵץ, וְאִף עַל
פִּי שְׂאִינְהּ מְרַחֶצֶת. וּבֵית הַכֶּסֶף, אִף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ צוֹאֵה.

מִר עוֹקְבָא אָמַר: אֲהֵן חֲזִירָא – בֵּית כֶּסֶף מְטוּלְמַל הָוָה.

רַבִּי יוֹנָה בְּעֵי: אֲהֵן צָרְרָה דְּעַל גַּיַף יִמָּא מַהוּ? אָמַר רַבִּי אֲמִי
אֲסִיא: הוֹרִי רַבִּי יִרְמְיָהּ מַעֲבֵר לִיה בְּפִילִיּוֹם וְלֹא סְמִכִּינָן עֵילוּי.

רבי זעירא בשם אבא בר ירמיה: אוכל בהן אכילת עראי, ואינו אוכל בהן אכילת קבע. ישן בהן שינת עראי, ואינו ישן בהן שינת קבע.

אית תנאי תנאי: מברך פעם אחת. אית תנאי תנאי: פעמין. מאן דמר: פעמין – ניהא. מאן דמר: מברך פעם אחת – הוא אכל ואינון עילווי! אמר רבי זעירא: קיימא אבא בר ירמיה באוכל בהן אכילת עראי.

רבי זעירא בשם רבי אבא: לא יכנס אדם לבית המים וספריו ותפיליו בידיו.

רבי יוחנן בד תוה סיפרא בדייה – תוה יהיב ליה לחורן. בד תויין תפילוי עילווי – תוה קאים בון.

מתניתא פליגא על אבא בר ירמיה! נכנס אדם לבית המים וספריו ותפיליו בידו! אמר רבי זעירא: קיימא אבא בר ירמיה: פאן – פיכול ללובשן, פאן – בשאינו יכול ללובשן. דלכך מצוה לא עביד בון, למח הוא מבזי לון?

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ נוֹתְנֵין אוֹתָן לְחִבְרִיתָן, וְהָיוּ נוֹמְלֵין אוֹתָן וּבֹרְחִין. הַתְּקִינוּ שֶׁיְהִי מִנְיַחֵין בְּחוּרֵין, וּכְשֶׁאִירַע אוֹתוֹ

[דף ט"ז ע"ב]

מַעֲשֶׂה – הַתְּקִינוּ שֶׁיְהִי אָדָם נִכְנָס וְהֵן בְּיָדוֹ.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא אָמַר: וְהוּא שֶׁיְהִי בַּיּוֹם כְּדֵי לְלוֹבֶשֶׁן, אֲבָל אִם אֵין בַּיּוֹם כְּדֵי לְלוֹבֶשֶׁן – אָסוּר, דְּלִבְנוּ, מִצְוָה לָא עֵבִיד בּוֹן, לָמָּה הוּא מְבַזֵּי לוֹן?

מִיֵּשֶׂא בַּר פְּרִיָה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: מֵאֵן דְּעֵבֵד טְבָאוֹת – עוֹשֶׂה לָהֶן כִּים שָׁל טַפַּח וְנוֹתְנָן עַל לְבוֹ. מַה טַּעַם? (תהלים טז) שׁוֹיְתֵי ה' לְגַגְדֵי תַמִּיד.

תָּמֹן אָמְרִין: כּל שֶׁאֵינוֹ כְּאֵלִישַׁע בַּעַל כְּנָפִים – לֹא יִלְבַּשׁ תְּפִילִין.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא בַּר יִרְמְיָה: לֹא יִכְנָס אָדָם לְבֵית הַקְּבָרוֹת וַיַּעֲשֶׂה צְרָכָיו שָׁם, וְאִם עָשָׂה כֵן – עָלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר (משלי יז) לַעֲג לָרֶשׁ חֲרַף עֲשָׂהוּ.

דלמא, רבי תניא רובא ורבי יונתן היו מהלכין קומי ערסיה דרבי שמעון בר יוסי בר לקוניא, ותוה רבי יונתן מפסע על קיבריה. אמר ליה רבי תניא רובא: כדון אינון מימר, למחר אינון גבון, ואינון מעיקין לן.

אמר ליה: וחכמין אינון? כלום לא כן כתב (קהלת ט) והמתים אינם יודעים מאומה! אמר ליה: לקרות את ידע, לדרוש אין את יודע? פי החיים יודעים שימותו – אילו הצדיקים שאפילו במיתתן קרויין חיים. והמתים אינם יודעים מאומה – אילו הרשעים שאפילו בתייהן קרויין מתים.

מניין שהרשעים אפילו בתייהן קרויין מתים, ומניין שהצדיקים אפילו במיתתן קרויין חיים? דכתיב (יחזקאל יח): פי לא אחפץ במות המת. וכי המת מת! אלא, אילו הרשעים שאפילו בתייהן קרויין מתים.

ומניין שהצדיקים אפילו במיתתן קרויין חיים? דכתיב (דברים לד) ויאמר אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק

וְלֵיעֻקֵּב לֵאמֹר. מַה תִּלְמֹד לֹמֵר לֵאמֹר? אָמַר לוֹ לֵךְ וְאָמַר
לְאֲבוֹת, כֹּל מַה שְּׁהִתְנִיתִי לָכֶם – עָשִׂיתִי לְכַנְיָכֶם אַחֲרֵיכֶם.

עִירַב אֶת הָאוֹתִיּוֹת, אֵת תְּנַיִ תְּנַיִ כְּשֵׁר, וְאֵת תְּנַיִ תְּנַיִ: פְּסוּל.
רַבִּי אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מִן דְּמַר כְּשֵׁר, מְלַמְטֵן
מִן דְּמַר פְּסוּל – מְלַמְעֵלָן. כְּגוֹן אֲרַצִּינוּ תַּפְאֲרֵינוּ. אֲרַצְדָּ –
צְרִיכָה. תַּפְאֲרֵתְדָ – צְרִיכָה.

רַבִּי אִידִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יִיסָה: לֹא יַעֲמֹד אָדָם בְּמִקוֹם
גְּבוּהָ וַיִּתְפַּלֵּל. מַה טַּעַם? אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרִיהַ דְּרַב פְּפִי: (תהלים
קל) מִמַּעַמְקִים קָרְאתִיךָ ה'.

אָמַר רַבִּי אִידִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא יַעֲמֹד אָדָם
וַיִּתְפַּלֵּל וְצָרִיךְ לְנַקְבֵיו. מַה טַּעַם? (עמוס ד) הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֶיךָ
יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי אֶלְפִסְבֵּנְדֵרִי (קהלת ד) שְׁמֹר רְגְלֶךָ כַּאֲשֶׁר תִּלְךָ אֶל בַּיִת
הָאֱלֹהִים. שְׁמֹר עַצְמְךָ מִן הַטִּיפִים חַיִּצְאוֹת מִבֵּין רְגְלֶיךָ. הָדָא
דְּתִימַר בְּדָקִים, אֲבָל בְּגַפִּים, אִם יָכוֹל לְסָבּוּל – יִסָּבּוּל.

רבי יעקב בר אבוי בשם רבי אחא: שְׁמוֹר רַגְלֶךָ בְּאִשְׁרֵי תַלְוּךָ
 אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים. שְׁמוֹר עַצְמְךָ בְּשִׁתְּהָא נִקְרָא אֶל בֵּית
 הָאֱלֹהִים, שְׁתֵּהא טַהוֹר וְנָקִי.

אמר רבי אבא: (משלי ה) יְהִי מְקוֹרְךָ בְּרוּךְ, יְהִי מְקַרְאֵךְ לְקַבֵּר –
 בְּרוּךְ.

אמר רבי ברכיה: (קהלת ג) עַת לְלֹדֶת וְעַת לָמוּת. אֲשֶׁרִי אָדָם
 שִׁשְׁעַת מִיַּתְתּוֹ בְּשִׁעַת לִידָתּוֹ. מַה שִׁעַת לִידָתּוֹ נָקִי, כֵּךְ בְּשִׁעַת
 מִיַּתְתּוֹ יְהִא נָקִי.

הַלְכָה ד'

מתני' הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו – יצא. רבי יוסי
 אומר: לא יצא. קרא ולא דקדק באותיותיה, רבי יוסי אומר: יצא.
 רבי יהודה אומר: לא יצא.

הקורא למפרע –

יום שְׁשִׁי – ט' אָבִיר

[דף ט"ז ע"א]

לא יֵצֵא. קָרָא וְטָעָה – יִחֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה.

גמרא רב אָמַר: הִלְכָה בְּדַבְרֵי שְׁנֵיהֶן לְהַקְלֵ. וְדַלְכֵן, מַה בֵּן אֲמַרְיִן? סֵתְמָה וְרַבִּי יוֹסִי – הִלְכָה בְּסֵתְמָא! רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יוֹדָה – הִלְכָה בְּרַבִּי יוֹסִי! וּמַה צְרִיכָה לְמִימַר רַב: הִלְכָה בְּדַבְרֵי שְׁנֵיהֶן לְהַקְלֵ? אֵלֶּא בְּגִין שֶׁמַּע דְּתַנִּי לָהּ רַבִּי חֵיִיא בְּשֵׁם רַבִּי מְאִיר, לְפֻּם בֵּן צְרִיף לְמִימְרָא: הִלְכָה בְּדַבְרֵי שְׁנֵיהֶן לְהַקְלֵ.

תַּנִּי: נְתַפְּלֵל וְלֹא הַשְׁמִיעַ לְאֲזֹנֵי – יֵצֵא. לְמִי נִצְרָכָה? לְרַבִּי יוֹסִי. חֵיִידִין רַבִּי יוֹסִי? הִדָּא דְּתַנִּינֵן: הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע וְלֹא הַשְׁמִיעַ לְאֲזֹנֵי – יֵצֵא. וְרַבִּי יוֹסִי אֹמַר: לֹא יֵצֵא. אָמַר רַב מִתְּנָח: דְּרַבִּי יוֹסִי הִיא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: תּוֹיִנֵן סְבָרִין מִימַר: מַה פְּלִיגִין רַבֵּנָן וְרַבִּי יוֹסִי בְּשְׁמַע דְּכַתִּיב בְּהַ שְׁמַע, הָא שְׁאָר כָּל הַמְצֹאֹת – לֹא. מִן דְּמַר

[דף ט"ז ע"ב]

רב מתנה: דרבי יוסי היא, הוי: היא שאר כל המצות. מאי טעמא
 דרבי יוסי? (שמות טו) **והאזנת למצותיו** - ישמעו אזניך מה שפיר
 מדבר.

אמר רב חסדא: לית בן חרש, השגרת לשון היא מתניתא לרבי
 יודה.

אמר רבי יוסי: מסתברא דיודי רב חסדא בתרומות, דהיא דרבי
 יוסי. אמר רבי חנינא בשם רב חסדא: דרבי יוסי היא.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: על פרחיך איתמר דהיא דרבי יוסי.
 דתנינן: המשיתא קדמייתא ולא תניתא עמהן. אם משום שאין
 תרומתן תרומה. והא תנינן המשתי אחרנייתא ולא תניתה
 עמהן! הוי: סוף מימר דרבי יוסי היא.

אלו צריך דיקדוק: **על - לבבך. על - לבבכם. עשב - בשדך.**
ואבדתם - מהרה. הכנף - פתיל. אתכם - מארץ. רבי
 חנינא בשם רבי אחא: **אשר נשבע ה'.**

לב _____ שְׁעוּרִים יוֹמִיִּים לִיְמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת בְּהַר תְּשַׁעִיד

רבי שמואל בר חנניא בשם רבי הושעיא: יוצר אור ובורא חושך,
דלא יימר יוצר אור ובורא נוגה.

רבי חנני בשם רבי אבא בר זבדא: "שם שרו לך", דלא יימר:
"שם הללו לך".

רבי לוי, רבי אבדימא דחיפה בשם רבי לוי בר סיסי: צריך להתיו
למען תזכרו. רבי יונה בשם רב הסדא: צריך להתיו פי לעולם
חסדו.

תני: אין מעבירין לפני התיבה לא חיפניו, ולא בישניו, ולא
מיבעוניו, מפני שהן עושין החין – חתיו, ועייניו – אאין. אם היה
לשונו ערוך – מותר.

פיסקא. הקורא למפרע – לא יצא. רבי יונה אמר: תנא רב נחמן
בר אדא, רבי יוסי אומר, תנא נחמן סבא: והיו, בדרך הוייתו יהו.

תני: אף בחלל ובקריאת המגילה – בן. ניקח בקריאת המגילה

שַׁבַּת קוּדֶשׁ – י' אֲזִיר

[דף י"ז ע"א]

דְּכָתִיב בָּהּ (אסתר ט) **פְּכַתְבָם**, בָּרַם בְּהֶלְיָא? בְּגִין דְּכָתִיב (תהלים
 קיג) **מִמְזֶרַח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ מְהֵלֵל שֵׁם ה'.** מַה אֶת שָׁמַע
 מִיָּנְהָ? אָמַר רַבִּי אֲבוּן: עוֹד, הִיא אֲמוּרָה עַל סֵדֶר, (תהלים קיד)
בַּעֲצַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם – לְשַׁעֲבַר. (שם קטו) **לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ**
– לְדוֹרוֹת הַלָּלוּ. (שם קטז) **אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלִי –**
לִימֹת הַמְּשִׁיחַ. (שם קיח) **אֶסְרוּ חֵג בַּעֲבֹתַיִם – לִימֹת גּוֹג וּמְגוֹג.**
אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ – לְעֵתִיד לְבוֹא.

רַבִּי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: אַף מִי שֶׁהִתְקִין אֶת הַתְּפִלָּה
 הַזֹּאת, עַל הַסֵּדֶר הַתְּקִינָהּ. שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רֵאשׁוֹנוֹת, וְשְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת
 הַאֲחֵרוֹנוֹת – שֶׁבָּחָו שֶׁל מְקוֹם. וְהֶאֱמַצְעִיּוֹת – צָרְכָן שֶׁל בְּרִיּוֹת.

חַנְנּוּ דִיעָתָּה. חֲנַנְתָּנוּ דַעָה - רִצָּה תְּשׁוּבָתֵינוּ. רִצִּיתָ תְּשׁוּבָתֵינוּ -
סָלַח לָנוּ. סָלַחְתָּ לָנוּ - גָּאֵלֵנוּ. גָּאֵלְתָּנוּ - רָפָא חַלְיֵנוּ. רִפִּיתָ
חַלְיֵנוּ - פָּרַדְתָּ שְׁנוֹתֵינוּ. בִּירְכַתְּ שְׁנוֹתֵינוּ - קִפְצִינוּ. קִיבְצִתָּנוּ -
שׁוּפְטֵינוּ בְּצֶדֶק. שְׁפֹטְתָנוּ בְּצֶדֶק - הִכְנַע קַמְיֵנוּ. הִכְנַעְתָּ קַמְיֵנוּ -
צִדְקֵינוּ בְּמוֹשָׁפֵט. צִדְקָתָנוּ - בָּנָה בֵיתְךָ וְשָׁמַע עֲתִירָתֵנוּ וְרִצִּינוּ
בְּתוֹכוֹ.

לִית צוֹרְכָה דְבָנָה בֵיתְךָ וְשָׁמַע עֲתִירָתֵנוּ וְרִצִּינוּ בְּתוֹכוֹ, אֵלָּא
כְּמָה דְאִישְׁתַּעֵי קָרְיָא בְּן אִישְׁתַּעֵיָא מוֹתְנִיתָּא. (ישעיה נב)
וְהִבְיֵאוֹתִים אֵל הַר קֹדֶשׁי, וְשִׁמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מֵאָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים, וּמֵהֶם שְׁמוֹנִים וְכַמּוֹה
נְבִיאִים הִתְקִינוּ אֶת הַתְּפִלָּה הַזֹּאת.

וּמָה רָאוּ לְסִמּוּדְךָ הָאֵל הַקְּדוֹשׁ לְחוֹנֵן הַדַּעַת? עַל שֵׁם (שם כט):
וְהַקְּדוּשָׁה אֶת קְדוּשַׁת יַעֲקֹב. מָה בְּתֵיב בְּתַרְיָה? וְיָדְעוּ תַעֲי רוּחַ
בִּינָה. דִּיעָה לְתְּשׁוּבָה, (שם ו) הַשְּׂמֵן לֵב הָעַם הַזֶּה וְאֲזַנְיוּ הַכְּבֹד
וְעֵינָיו הַשֶּׁע וְגו' עַד וּלְבָבוּ יָבִין וְשָׁב.

תשובה לסליחה, (שם נו) וישב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלות.

סליחה לגאולה, (תהלים קג) הסלח לכל עונכי הרפא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי.

ויאמר רופא חולים קדמיו! אמר רבי אחא: מפני מה התקינו גואל ישראל ברכה שביעית? למדך שאין ישראל נגאלין אלא בשביעית.

רבי יונה בשם רבי אחא: (תהלים קכו) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון – שירה שביעית היא, להודיעך שאין ישראל נגאלין אלא בשביעית.

אמר רבי תיבא בר אבא: מפני מה התקינו רופא חולים ברכה שמונית? כנגד המילה שהיא לשמנה, על שם (מלאכי ב): בריתי היתה אתו החיים.

אָמַר רַבִּי אֱלֶכְסַנְדְּרִי: מִפְּנֵי מַה הִתְקִינוּ מִבְּרַךְ הַשָּׁנִים בְּרַכָּה תְּשׁוּעִיתָ? בְּגִנּוּד (תהלים כט) קוֹל ה' שָׁבַר אֲרָזִים, שֶׁהוּא עֵתִיד לְשַׁבֵּר כָּל בַּעֲלֵי שְׁעָרִים.

רַבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא בַר חֲנִינָא: מַה רָאוּ לְסִמוּךְ מִבְּרַךְ הַשָּׁנִים לְמַקְבֵּץ גְּדַחֵי יִשְׂרָאֵל? עַל שֵׁם (יחזקאל לו): וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמֵּי יִשְׂרָאֵל. לְמַה? כִּי קָרְבוּ לְבֹא.

גְּתֻמָּה בְּצוּר הַגְּלִילִית וְהַדִּין נֶעֱשָׂה, הַזִּידִים נִכְנָעִין וְהַצְּדִיקִים שְׂמֵחִים. וְתַנִּי עֲלֶיהָ: כּוֹלֵל שֶׁל מֵינִים וְשֶׁל רְשָׁעִים – בְּמַכְנִיעַ זִידִים. וְשֶׁל גֵּרִים וְשֶׁל זְקֵנִים – בְּמַבְטָח לְצְדִיקִים. וְשֶׁל דָּוִד – בְּבֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם. (הושע ג) אַחַר יְשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מֶלֶכָם.

רַבֵּן אֲמַרִי: אֵהָן מֶלֶכָא מְשִׁיחָא? אִין מִי חֲנִינָא הוּא – דָּוִד שְׂמִיחָא. אִין מִי דְמְכִינָא הוּא – דָּוִד שְׂמִיחָא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא: אָנָּה אֲמַרִית מַעֲמָא: (תהלים יח) וְעָשָׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדָוִד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: צָמַח שְׂמוֹ. רַבִּי יוֹדֵן בְּרִיָּה דְרַבִּי אֵיבֹו אָמַר: מִנְהֶם

שמו. אָמַר חֲנִינָה בְּרִיהַ דְּרַבִּי אַבְחָו: וְלֹא פְּלִיגִי, חוֹשְׁבֵּנִיה דְּהֲדִין
 בְּחוֹשְׁבֵּנִיה דְּהֲדִין, הוּא צְמַח הוּא מְנַחֵם! וְדַא מְסִייעָא לְהוּ, דְּמַר
 רַבִּי יוֹדֵן בְּרִיהַ דְּרַבִּי אֵיִיבוּ: עוֹבְדָא תְּוּה בְּחַד יְהוּדַאי דְּתוּה

[דף י"ז ע"ב]

קָאִים רְדִי. גָּעַת תּוֹרְתִיה קוּמוֹי, עֶבֶר חַד עֲרַבִּי וּשְׁמַע קְלָה, אָמַר
 לִיה: בַּר יוּדַאי בַר יוּדַאי! שְׂרִי תוֹרְךָ וּשְׂרִי קְנָנְךָ, דְּהָא חֲרִיב בֵּית
 מוֹקֵדְשָׁא. גָּעַת זְמַן תְּנַיִנּוֹת, אָמַר לִיה: בַּר יוּדַאי בַר יוּדַאי! קַטוֹר
 תּוֹרְךָ וְקַטוֹר קְנָנְךָ דְּהָא יָלִיד מְלָכָא מְשִׁיחָא.

אָמַר לִיה: מַה שְּׁמִיָּה? "מְנַחֵם". אָמַר לִיה: וּמַה שְּׁמִיָּה דְּאַבּוּי?
 אָמַר לִיה: "חֲזֻקִיה". אָמַר לִיה: מִן הֵן הוּא? אָמַר לִיה: מִן בֵּירַת
 מְלָכָא דְּבֵית לָחֵם יְהוּדָה.

אֲזַל, זְבִין תּוֹרוֹי וְזְבִין קְנָנְכוּי, וְאִיתְעָבִיד זְבִין לְבָדִין לְמִינְיָקָא.
 וְתוּה עֵייל קַרְיִיה וּנְפָקָא קַרְיִיה, עַד דְּעַל לְהַתּוּא קַרְתָּא וְהִיִּין כָּל
 נְשִׂיָּא זְבָנָן, וְאִיפּוּה דְּמְנַחֵם לָא זְכָנָה.

שְׁמַע קֶלֶן דְּנְשִׂיָּא אָמְרִין, אִיפּוּה דְּמְנַחֵם אִיפּוּה דְּמְנַחֵם, אִיתִי
 זְוֵבְנִין לְבָרְךָ! אָמְרַה: בְּעֵיָא אָנָּא מִיְהַנְקוּנִיה סְנְאִיתוֹן דִּישְׂרָאֵל,

דְּבִיּוֹמָא דְאִתְיָלִיד - אִיחְרוּב בֵּית מוֹקֵדְשָׁא. אָמַר לָהּ: רְחִיץְיָא
אֲנָן, דְּכַרְגְּלִיהָ חָרִיב וּכְרַגְלִיהָ מְתַבְּנִי. אָמְרָה לִיהָ: לֵית לִי פְרִיטִין.
אָמַר לָהּ: וְהוּא מַה אִיכְפַת לִיהָ, אִיתֵי זוּבְנִין לִיהָ, אִין לֵית קוּמָךְ
יֻמָּא דִין, בְּתַר יוֹמִין אֲנָא אֶתִי וְנָסִיב.

בְּתַר יוֹמִין עָאֵל לְהֵיבָא קְרָתָא, אָמַר לָהּ: מַהוּ מַיִינוֹקָא עָבִיד?
אָמְרָה לִיהָ: מִן שְׁעָתָא דְחֵמִיתְנִי, אֲתוֹן רוּחִין וְעֲלֵעוּלִיהָ וְחֲטִפְיָנִיהָ
מִן יָדֵי.

אָמַר רַבִּי בּוֹן: מַה לָּנוּ לְלַמּוּד מִן הָעֲרָבִי תְּזַח? וְלֹא מְקַרָּא מְלֵא
הוּא? (ישעיה י) וְהִלְבְּנוֹן בְּאֲדִיר פּוֹל. מַה כְּתוּב בְּתַרִּיהָ? (שם יא)
וַיֵּצֵא חֹטֵר מִגֹּזַע יֶשׁוּ׃

אָמַר רַבִּי תַנְהוּמָא: מַפְנִי מַה הִתְקִינוּ שׁוֹמְעַ תְּפִילָה בְּרַכְהָ חֲמוּשׁ
עֲשֶׂרָה? כְּנֶגֶד ה' לְמַבּוּל יֵשֵׁב (תהלים כט) שְׁהוּא בּוֹלָה אֶת
הַפּוֹרְעָנוֹת מְלֻבּוֹא לְעוֹלָם.

עֲבוּדָה לְהוֹדְיָהּ (תהלים ג) זִבַּח תוֹדָה יְכַבְּדֵנִי וְשֵׁם דְּרָךְ אֲרָאֵנוּ
בִּישַׁע אֱלֹהִים.

וְחוֹתֵם בְּשָׁלוֹם, שְׁכַל הַבְּרָכוֹת - חוֹתְמִיהֶן שְׁלוֹם.

אמר רבי שמעון בן חלפונתא, אין לך בלי שמוחזיק ברכה יותר מן השלום. ומה טעם? (שם כט) ה' עז לעמו יתנו, ה' יברך את עמו בשלום.

קרא וטעה – יחזור למקום שטעה. טעה בין כתיבת הראשונה לשנייה – חוזר לכתיבת הראשונה. טעה ואינו יודע היכן טעה – יחזור ככתהילה למקום תברור לו.

דלמא, רבי תייא, רבי יסא, רבי אמאי, סלקון מיעבד גנוניה דרבי אלעזר. שמעון קליה דרבי יוחנן, אי מחדית מילה אמרין, מן נחית שמע לה מיניה? אמרין: וייהות רבי אלעזר דהוא זריו סגין. נחית וסליק, אמר לון: בן אמר רבי יוחנן: קרא ומצא עצמו בלמען – חזקה בגין.

רבי לא, רבי יסא בשם רבי אחא רובא: נתפלל ומצא עצמו בשומע תפילה – חזקה בגין.

רבי ירמיה בשם רבי אלעזר: נתפלל ולא בגין לבו, אם יודע שהוא חוזר ומכוין את לבו – יתפלל, ואם לאו – אל יתפלל.

מ _____ שְׁעוּרִים יוֹמִיִּים לְיָמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת בְּהַר תְּשַׁעִּיד

אָמַר רַבִּי חֵיִיא רוֹבֵא: אָנָּא מִן יוֹמֵי לָא בְּוֹנִית, אֶלָּא חַד זְמַן בְּעֵי
מְכוּוְנָה, וְחֶרְחַרִית בְּלִבִּי וְאִמְרִית: מֵאֵן עָלִיל קוֹמֵי מְלָכָא קְדָמֵי,
אִרְקֻבָּהּ, אֵי רִישׁ גְּלוּתָא?

שְׂמוּאֵל אָמַר: אָנָּא מְנִית אֶפְרוּחֵיא. רַבִּי בּוֹן בַּר חֵיִיא אָמַר: אָנָּא
מְנִית דִּימוּסֵיא.

אָמַר רַבִּי מֵתְנָה: אָנָּא מְחֻזַּק טִיבּוּ לְרֵאשֵׁי, דִּכְדָּ תְּוַה קְמֵי מוֹדִים
- הוּא פְּרַע מְנַרְמִיה.

